

pomniti, da se omenjena takta na terenu izvajata običajno v $\frac{3}{4}$ -skem taktu in da ju je Jenko stiliziral v $\frac{4}{4}$ -skem taktu zaradi dodanega klavirskega parta. Iz teh opomb je vidno, da se celo v tako omejenem izboru ljudskih melodij kažejo splošne slovenske ritmične značilnosti. Iz večine Vujičičevih zapisov, ki pogosto stremijo po nadrobni in diferencirani ritmizaciji, moremo sklepati, kako zelo se je že poglobil v muzikalni izraz ljudske umetnosti. Zato mu bodo mogle prednje opombe rabiti kot pomoč za pripravo znanstvene izdaje.

Radoslav Hrovatin

Ivan Ivančan, Narodni plesovi Hrvatske. Zagreb 1956. Savez muzičkih društava Hrvatske. Tisak: Grafička škola, Zagreb, 1957. 160 str.

Predavanji prof. Pina Mlakarja in dr. Henrika Neubauerja, ki sta ju imela na II. kongresu folkloristov na Bjelašnici leta 1953, in kinetografski tečaj v Ljubljani leta 1956—1957 o zapisovanju gibov s sodobno Labanovo kinetografijo so kmalu rodili zaželeni uspeh. Tako je I. Ivančan, asistent Inštituta za narodno umetnost v Zagrebu, že leta 1957 dodal svoji zbirki plesov poleg opisov in tabulatur tudi kinetograme. S tem je prvi v Jugoslaviji predal v tisku naši javnosti mednarodno razumljive plesopisne zapise, ki niso omejeni niti na historični niti na nacionalni plesni stil. Zbirka obsega 21 plesov iz Baranje in Slavonije: Sokačko kolo, Sitne bole, Ranče, Todore, Jabučice, Kolo, Eš igrišče plandovišče, Aid idemo za nogama, Siri kolo, Faljila se faljisava, Oj Ivane Ivaniću, Dere, Zita, Haid na levo, Dorata, Povračanac, Kalendara, Čire, Pargara, Nebesko in Presjekača.

Plesi so objavljeni z melodijami in teksti. Nato so melodiji sinoptično dodani ritem plesa, tabulturni plesopis po sistemu dr. Vinka Zganca in slike plesa za vsako najkrajšo ritmično enoto posebej. Vse to spremlja analiza s posebnim nadrobnim opisom plesa. Poleg tega so dodani nadrobni podatki o izvoru in življenju plesa. Pri tem je treba poudariti jasnost v prikazu ritmičnega poteka plesa, ki se opira na označbo prof. P. Mlakarja: »Ples je igra z ravnotežjem. Vertikalne dimenzije so pogoj za ritem, ostale pa za formo, figure.«

Ob koncu publikacije so posebej objavljeni kinetogrami. Dobro bi bilo, ako bi bili tudi le-ti vedno sinoptično tiskani z melodijo in ritmom plesa, kar se je le deloma zgodilo. Glede na prvi kinetografski poskus avtorja je razumljivo, da so nastale nekatere neskladnosti med opisi plesov in kinetogrami (n. pr. Ranče).

Zbirki je dodana poleg predgovora še razprava o »Nekih vprašanih scenske obdelave folklor«. Nato sledi razprava o problemih in razlikah med plesi iz Baranje in Slavonije, kar olajšuje komparativni študij. Pri tem opozarja avtor zlasti na smer plesanja v zvezi s posebnim tipom plesa »Povračanac«.

Poleg pojasnila znakov sistema dr. V. Zganca so slikovne priloge v izvornih nošah k objavljenim plesom; narisal jih je prof. Živko Kljaković. Končno je treba omeniti še obdelave teh plesov, ki jih je aranžiral za tamburaški zbor Stjepan Stepanov za potrebe plesnih skupin. Tako je podana raznovrstna uporabnost zbirke. Poudariti je treba, da je način publiciranja vsega gradiva načeloma pravilen in da omogoča ustrezno znanstveno ali umetniško uporabo. Tudi po tej strani more zbirka rabiti kot zgleden primer.

Radoslav Hrovatin

Jugoslawische Volkskunst. Führer durch das Museum für Völkerkunde und Schweizerische Museum für Volkskunde Basel. Sonderausstellung vom 1. November 1958 bis 31. Januar 1959.

Svicaški etnografski muzej v Baslu je lani novembra meseca ob otvoritvi razstave Jugoslovanske ljudske umetnosti v prostorih Etnološkega muzeja izdal lepo opremljen katalog s 24 skrbno izbranimi fotografijami.

Predgovor je napisal ravnatelj Etnološkega muzeja Alfred Bühler, uvodne besede k razstavi pa predstojnik Svicaškega etnografskega muzeja dr. Robert Wildhaber, ki je razstavo tudi organiziral. Dr. Wildhaber je v zgoščenih vrsticah prikazal pregled pomembnih dogodkov na današnjem ozemlju Jugoslavije od prazgodovine do danes. Stevilna kulturna območja, ki so po avtorjevem mnenju odsev mnogih in intenzivnih selitev različnih ljudstev preko naših krajev, so tuje elemente absorbirala in jih pomešala s slovanskimi. Velika pestrost tujih vplivov in staroslovanski kulturni elementi so ustvarili nov lik v jugoslovanski ljudski umetnosti.

Avtor razlikuje v današnji Jugoslaviji šest kulturnih območij in jih razporeja po etničnih pokrajinah. Alpsko območje obsega skoraj vso Slovenijo s podaljški do severne Hrvaške, nato sledi mediteransko (Istra, Dalmacija), dinarsko, panonsko, moravsko (stara Srbija, Kosmet) in makedonsko kulturno območje.

Za alpsko kulturno pokrajino omenja poleg kozolcev, panjskih končnic, pustnih mask, velikonočnih pisanic tudi slike na steklo, o katerih pa dvomi, da bi jih bili izdelovali v Sloveniji. Avtor misli, da so jih slovanski in kočevski krošnjari kupovali v Nemčiji in jih prodajali pri nas. To mnenje bo vsekakor veljalo za Kočevsko, ne pa za vso Slovenijo. Domače zadevne delavnice na Gorenjskem so izpričane že v 18. in 19. stoletju. Posebno znani slikarji slik na steklo so bili v Poljanski in Selški dolini ter še marsikje drugod. Ti domači slikarji so upodabljali figure, ki jih kažejo slike na steklu, med drugim tudi v slovanskih ljudskih nošah.

Ves razstavljeni material je last Svicaškega etnografskega muzeja v Baslu. Že dr. Ed. Hoffmann-Krayer, ustanovitelj Etnografskega muzeja, je zbiral jugoslovansko gradivo; dopolnil ga je njegov naslednik dr. Robert Wildhaber, ki je po Jugoslaviji tudi sam nabiral predmete. Nekaj ljudsko-umetniških predmetov iz Slovenije in fotografij sta mu posredovala Inštitut za slovensko narodopisje pri SAZU in Etnografski muzej v Ljubljani.

Tak način prikazovanja naše ljudske kulture v tujih muzejih moramo samo pozdraviti, obenem pa želeli, da bi se takšno vrednotenje bogastva naše pestre ljudske umetnosti razširilo še po drugih evropskih muzejih.

Pavla Štrukelj

Joel Martin Halpern, A Serbian Village. Illustrations by Barbara Kerewsky Halpern. Columbia University Press, New York 1958, XXII + 325.

Radi se o delu koje je pod naslovom *Social and Cultural Change in a Serbian Village* bilo objavljeno 1956 v New Havenu (Conn., U. S. A.) kao rukopis i koje sam prikazao u Slovenskom etnografu X (1957), str. 229—230. Nije, dakle, trebalo dugo čekati pa da se pojavi definitivno izdanje tog dela, ovog puta u izdanju Izdavačkog preduzeća Univerziteta Kolumbije. Ta činjenica je dokaz kako je disertacija Dž. Halperna ocenjena u Americi kao značajan prilog nauci; delo je dobilo i naročitu nagradu Univerziteta Kolumbije. S druge strane, uspehu autorovu mnogo su doprinele i aktuelnost teme kao i činjenica da se u S. A. D. poslednjih godina mnogo polaže na tu vrstu studija.

Definitivno izdanje ovoga dela ne razlikuje se mnogo od privremenog izdanja koje mu je prethodilo, tako da moj raniji prikaz vredi i za definitivno izdanje. Ne uzimajući u obzir stilska poboljšanja, definitivno izdanje razlikuje se od privremenoga poglavito po tome što je nešto kraće: u tekstu je bilo izostavljanja stavova sa podacima i razmatranjima koji nisu od bitnog ili neposrednog značaja za selo Orašac. U većoj meri su skraćeni odeljci u kojima se govorilo o preistoriji i ranoj istoriji (u ranijem izdanju str. 40